

I dagens frågor

Red: Sten Söderberg

Världssamarbete om hälsorisker

WHO:s medlemsnationer erbjuds under våren att delta i ett brett upplagt insamlings- och samlingsprogram rörande medicinska hälsorisker i miljön. Det bestämdes vid ett möte som WHO anordnade i Genève i november förra året. Temat för mötet var medicinska riskvärderingar i miljön.

— De medicinska riskvärderingarna måste starkt prioriteras i arbetet på att skydda människan från skadliga miljöfaktorer, framhöll WHO:s generaldirektör M G Candau vid mötet.

Deltagarna enade sig om att utan onödiga dröjsmål försöka få till stånd en koordinering av de olika medlemsnationernas erfarenheter av medicinska hälsorisker i miljön.

En arbetsgrupp ägnar sig åt att genomföra projektet.

— Detta är kanske den största satsning som WHO överhuvudtaget gjort inom miljövärderna, säger professor Lars Friberg, Hygieniska institutionen, Karolinska institutet och naturvårdsverket i ett samtal med *Läkartidningen* 10/73. Han var ordförande för Genève-mötet.

I dag lägger vetenskapsmän runt om i världen ned arbete på att få fram medicinska riskvärderingar. Det kan innebära att forskare i flera länder arbetar på nästan samma sak.

Huvudindelningen av de medicinska hälsoriskerna omfattar tre

områden:

Kemiska hälsorisker. Där är ämnen som finns i den allmänna miljön, i bland annat vattnet, luften, industrierna. Effekterna av riskerna kan täcka allt från rena olägenheter till svåra, kroniska sjukdomar med dödlig utgång.

Fysikaliska hälsorisker. Där hittar man buller och i viss mån också strålning. Då det gäller strålning bevakar även andra organisationer riskerna, så där blir WHO:s insats inte så stor. Men bullerfrågor som omfattar industribuller och samhällsbuller som flygbuller, trafikbuller m m måste bevakas. En utvärderingsmodell som liknar den för kemiska medel kommer att användas.

Överföringsvägar. Ditt räknas luft, vatten, föda och den yrkesmässiga expositionen för hälsorisker.

Arbetslösheten i internationell belysning

Trots framsteg i u-länderna växer klyftan mellan industriländerna och u-länderna. Det kroniska gisslet, arbetslöshet och undersysselsättning förvärras. Sådan är den bild som ILO (internationella arbetsorganisationen) ger i sin årsstatistik från 1972 över arbetsmarknaden i skilda delar av världen.

Data över den allmänna sysselsättningsnivån fanns tillgängliga från endast 17 länder, (ILO har 123 medlemsländer). De visar att det totala antalet sysselsatta personer ökade med mer än 4 proc. under loppet av 12 månader i tre av länderna (Malawi, Polen och Jugoslavien), och från 2 till 4 proc. i sex av länderna, bl. a. USA, där antalet sysselsatta var 2,6 milj. flera i oktober 1972 än samma månad 1971, refererar *Arbetsmarknaden* nr 7/73.

Enligt tillgängliga siffror från 50 länder ökade arbetslösheten 1972 i 30 länder medan den sjönk i 20 länder.

Liksom under 1971 var arbetslöshetsökningen mest markant bland kvinnor i flera av de indu-

strialiserade länderna bl. a. Sverige, USA, Italien och Österrike. Det fanns t. ex. 180.000 fler arbetslösa kvinnor än män i USA i september förra året.

Två tredjedelar av de arbetslösa i Italien i juli 1972 var under 30 år. Amerikansk statistik visar att arbetslöshetsstalet för arbetare under 20 år, vilka utgjorde över 18 proc. av samtliga, under det första kvartalet 1972 uppnådde den högsta nivån sedan andra världskriget. Som kontrast kan nämnas att en tredjedel av de registrerade arbetslösa i Norge i juni 1972 var över 65 år.

I 10 länder ökade arbetslösheten med över 30 proc. Det var i bl. a. Australien, Nederländerna, Ghana och Sydafrika. Det fanns också en betydande ökning, även om den var mindre än 30 proc., i 15 andra länder bl. a. Finland, Italien, Jugoslavien och Indien.

I 11 länder höll sig arbetslösheten i det närmaste på samma nivå som 1971. En viss ökning under 1972 noterades i följande länder: Västtyskland, Irland, Malaysia, Malta och Sri Lanka. Något mindre arbetslöshet 1972 än 1971 hade Österrike, Portugal, Republiken Korea, Nigeria och Pakistan.

Den största minskningen av arbetslösheten noteras i Chile, Polen och Sierra Leone. Arbetslösheten sjönk också mer eller mindre markant under 1972 i bl. a. följande 10 länder: Sverige, Danmark, Spanien, Grekland, Israel, England, USA, Tunisien, Cypern och Surinam.

I USA, där arbetslösheten ökade 1970 och 1971, var antalet personer utan arbete lägre, från maj månad 1972 och framåt, i jämförelse med motsvarande månader föregående år. Minskningen i arbetslösheten var särskilt markant bland vita arbetare och vuxna män.

I England överskred det totala antalet arbetslösa 1 milj i januari 1972, och uppgick till 1,6 milj februari, varav en del var temporärt utan arbete p. g. a. kolgruv-arbetsstrejken.

Arbetslösheten började minska i maj månad och det var en märkbar nedgång mot slutet av året. Från och med september var antalet arbetslösa mindre än samma tid 1971 — en utveckling som inte har kunnat noteras sedan 1966. I november 1972 fanns det 807.000 arbetslösa, vilket innebär

en minskning mellan oktober och november — den första på 22 år.

Likaså i Sverige kan noteras att ökningen i arbetslösheten i början av 1972 så småningom stannade upp och räknat över en 12 månadersperiod fram till oktober månad 1972 minskade arbetslösheten, enligt ILO:s sammanräkning.

I Schweiz steg bristen på arbetskraft, trots att det redan fanns närmare 900.000 gästarbetare i landet, 4.000 lediga platser fanns registrerade i september 1972.

SSU-kampanj: "Ungdom i arbete"

Tidningen Fackföreningsrörelsen 4/73 meddelar att socialdemokratiska ungdomsförbundet har ökat sina aktiviteter för att flera ungdomar skall få arbete. I februari startade SSU kampanjen "Ungdom i arbete". Analysen av läget är denna:

En lägesrapport från inrikesdepartementet visar hur kritisk situationen egentligen är för de unga på arbetsmarknaden. I december var 32.000 ungdomar under 24 år utan arbete enligt SCBs arbetskraftsundersökningar. Visserligen har siffran sjunkit sedan december 1971, men läget är fortfarande alarmerande.

Det är framför allt lågt utbildad ungdom, som drabbas. 74 procent av de arbetslösa ungdomarna har högst grundskola som utbildningsbakgrund. 21 procent har gymnasieutbildning av olika slag, medan endast fem procent är universitetsutbildade.

Talet om att det i första hand måste sättas in åtgärder för att klara de unga akademikers situation klingar därför lite falskt, menar man på SSU-håll.

SSUs kampanj inrymmer bl. a. syneförrättningar. Det innebär, att SSU-medlemmarna går ut och frågar arbetsförmedlingarna om antalet praktik- och ferieplatser, om kontakter med skolor och arbetsgivare o. s. v. Man vänder sig också till arbetsgivare med frågor om investeringsplaner, personalplanering etc. Kommunernas planering finns också med i syneförrättningarna.

Industrimiljön bättre än väntat

Nittionio procent av de besökare från allmänheten som i höstas titade på verkstadsföretag i Mariestad med omgivningarna tyckte enligt SIFO:s opinionspejling efteråt att det var intressant (varav 69 procent sa "mycket intressant", resten "ganska intressant"), refererar *Arbetsgivaren* 9/73.

Lite mer än hälften menade att arbetsmiljön såg ut som man hade tänkt sig före besöket men nära 40 procent uttalade att den var bättre än de hade trott. Det som var bättre än väntat var lokalerna som upplevdes som ljusa, rymliga, rena och trevliga och med bra utrymme och möbler för raster.

Man tyckte också att tempot var lugnare än man trodde, inte så stressigt och inte så jäktigt — bandet gick inte så fort som man hade trott. Dessa som var positivt överraskade fann inte heller arbetsplatsen så bullrig, smutsig och dammig som de föreställt sig.

Detta om de "vanliga" besökarnas syn på saken.

105 lärare hade tidigare på året gjort en hel dags industribesök och då inte bara på verkstäder. De hade funnit studiedagen nästan lika intressant som besökarna från allmänheten hade gjort och hade även i övrigt samma positiva uppfattning om arbetsmiljön med tillägget att de tyckt sig finna att relationerna mellan över- och underordnad personal var goda men med reservation för buller och enformighet i temporabetet.

SIFO hade också åtagit sig att ställa en rad likalydande frågor om näringslivet, socialisering, inkomstskillnader, prisstegringar o. s. v. till dels ett vetenskapligt urval av den "vanliga" allmänheten, dels till dem ur allmänheten som hade besökt företagen och dels slutligen till de lärare som deltagit i studiedagen.

Man frågade t.ex. vem besökarna ansåg bära huvudansvaret för att miljön försumrats, varvid hälften av lärarna lade skulden på stat och kommun. Övriga ville mer skylla på antingen industrin eller de enskilda människorna.

Det är självklart att arbetsmiljön i första hand skall bedömas av

dem som vistas i den. Men samtidigt visar denna undersökning att massmedia tydligen har "vinklat" sin information om arbetsmiljön så att utomstående väntade sig ruggiga förhållanden. Sådana överdrifter kan lätt få bu-rang-effekt.

Körtid viktigare än arbetstid för långtradare

Sverige bör ratificera 1970 års europeiska överenskommelse om arbetsförhållanden för fordonsbesättningar vid internationella vägtransporter (AETR). Det föreslår kommunikationsminister Norling i proposition 1973:8.

Överenskommelsen innehåller regler om körtider och vilotider vid internationella vägtransporter samt om fordons bemanning och minimiåldern för förare vid sådana transporter. Reglerna avviker både till sin principiella uppbyggnad och i detaljutformningen från gällande svenska bestämmelser.

I vissa hänseenden är AETR-reglerna mera långtgående, i andra hänseenden är de mindre stränga än de svenska bestämmelserna.

Framför allt skiljer sig AETR-reglerna från vad som nu gäller i Sverige därigenom att de reglerar förarens körtid och inte, som de svenska bestämmelserna, förarens arbetstid.

Enligt propositionen väntas AETR-reglerna bli införda i flertalet europeiska stater.

Regeringen tillkallade 13.12. 1972 fem sakkunniga som skall se över lagstiftningen om arbets-, kör- och vilotid. I avvaktan på resultaten av denna översyn föreslås i propositionen ingen annan ändring av det materiella innehållet i dessa bestämmelser än att AETR-reglerna i fortsättningen skall vara tillämpliga på internationella vägtransporter med buss eller tyngre lastfordon, medan de svenska reglerna i princip skall gälla i fråga om övriga vägtransporter, om dessa transporter sker i förvärvsverksamhet.

Förslag framförs även om att den av AETR föreskrivna kontrollboken får ersätta arbetstidsboken enligt de nuvarande svenska bestämmelserna.

Lokförarens mikrosömn — finns den?

Råkar lokförare ut för sekund-snabba black outs som fått namnet mikrosömn? Svenska lokmannaförbundet hävdar det och kräver åtgärder mot för lång arbetstid som påverkar säkerheten. Man hänvisar till en enkät bland 1.300 lokförare av vilka 87 procent uppgett att de någon gång drabbats av extrema trötthetstillstånd under körning, skriver *GHT* i ett reportage 13.3.73.

Dr Sten Rosenqvist, chefsläkare vid SJ, säger till HT att det är mycket svårt att yttra sig om dessa saker. Vad är mikrosömn? Trötthetstillstånd kan vem som helst råka ut för vid längre körning, särskilt nattetid, bilförare såväl som lokförare, så att man nickar till ett tag. En enkät om dessa saker så som Lokmannaförbundet gjort den kan inte vara vetenskapligt tillförlitlig. Klart står att ingen olycka rapporterats som kan misstänkas ha samband med den sorts black out som förbundet talar om.

Lokmannaförbundet har i sin tidning Lokmannen tidigare visat sig handskas mindre noga med statistiska uppgifter, påpekar dr Rosenqvist. Sedan man beträffande dödligheten bland lokpersonal jämförd med befolkningen i övrigt fått påpekat att man använt ett treårsurval i ena fallet och ett ettårsurval i det andra, kom man endast med en halvhjärtad dementi.

Beträffande laktjänsten är det sedan en annan sak att reglerna nu följs "på kanten", dvs att man ibland pressar tillåtna gränser till det yttersta, fortsätter dr Rosenqvist. Det finns anledning att från medicinskt håll nu mera lägga sig i turistkonstruktionen och det är vad som nu också sker vid centrala överläggningar inom SJ.

På arbetstagsarsidan skiljer sig uppfattningarna när det gäller säkerhetsriskerna i samband med inträffande trötthet, och denna skiljelinje följer uppspaltningen på två förbund, Svenska Lokmannaförbundet som bröt sig ur på 50-talet och nu har ca 1.000 medlemmar, samt avdelning 1331 av Statsanställdas förbund som har

mellan 4.000 och 4.500 medlemmar.

Lokmannaförbundet uppger att den nämnda enkäten omfattade medlemmar i båda förbunden.

Lokförare Sven Uddegren, ordförande i avdelning 1331, säger till HT att han inte känner till något om den s k mikrosömnen. Det finns inga bevis. Inga olyckor har hänt på grund av några sådana påstådda tillstånd. Om en lokförare inte är i form så är det hans skyldighet att rapportera det och då ordnas avbyte.

Vad den intressanta medicinska frågan om mikrosömn beträffar, så kan den rimligen inte vara beroende av schismen mellan två olika fackföreningar. Det finns en tendens i tiden att använda vetenskapliga resultat som slagträ i sammanhang där de inte hör hemma. Och det händer då att man inte är så noga med resultatens akribi.

Jämbördiga eller gästarbetare

I riktlinjerna för invandringspolitiken har regering och riksdag slagit fast bl a dessa viktiga principer:

1) Den som en gång tagits emot här skall ha fritt val mellan att stanna och återvända.

2) Vi skall inte ta emot fler än att de kan beredas samma livsvillkor som svenska medborgare.

Det på många håll i Europa florerande gästarbetsystemet innebär däremot att det mottagande landets näringsliv rekryterar utomlands all den arbetskraft som för tillfället behövs, oberoende av vilken tillvaro den kan beredas, och att dessa utländska anställda kan sändas hem igen när de inte längre behövs, skriver generaldirektör Kjell Öberg i *Ny i Sverige* (5/72).

Den materiella och andliga misär som blivit det oundvikliga resultatet har efterhand väckt en allt starkare kritik, har sannolikt

skrämt ett antal politiker med förmåga att skåda in i framtiden och möjligen också väckt några samveten.

Man kan också skönja tecken på att gästarbetsystemet står inför en successiv avskrivning. Färdriktningen synes vara ganska klar men målet är ännu avlägset.

Tydligast framträder den begynnande omorienteringen i Tyskland. Förbundskansler Willy Brandt har nyligen nämnt 2,5 miljoner utländska arbetare som "mättnadsnivå" (just nu är antalet 2,4 milj plus ett betydande antal illegalt anställda). Nya invandringsregler har fastställts som avsevärt försvårar för industrin att skaffa lätthanterlig utländsk arbetskraft, och kännbara straffsatser införs för den som anställer illegalt. I april i år utfärdade Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung ett dokument med nya principer för integrationen av "utländska arbetstagare och deras familjer", ett dokument som nära ansluter sig till regler som proklamerats i Sverige.

Vi har haft våra nuvarande principer i fyra år men har inte på långt när förverkligat dem. Det är naturligtvis omöjligt att veta hur långt steget blir i Tyskland mellan ord och handling.

Onödig reform?

Sedan den 1 mars ligger förmedlingen av utländska sjuksköterskor som söker anställning i Sverige hos Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). Därmed har SSF släppt ifrån sig en verksamhet som — visserligen i liten skala — påbörjades under 1920-talet och som har tillfört svensk hälso- och sjukvård 1.000-tals sjuksköterskor varav flera hundra fått svensk legitimation. Under en följd av år motsvarade tillskottet i realiteten antalet utexaminerade vid en sjuksköterskeskola, skriver *Tidskrift för Sveriges sjuksköterskor*. SSF är Svensk Sjuksköterskeförening.

SSF har betraktat denna verksamhet som viktig eftersom organisationen härigenom kunnat skaffa sig en samlad överblick över situationen vad gäller de olika utländska utbildningarnas längd och innehåll men också för att på lämpligt sätt kunna introdu-

cera utländska sjuksköterskor på den svenska arbetsmarknaden. Överlämnandet skedde sedan SSF hos AMS hemställt om bidrag på 70.000 kr årligen — d. v. s. ersättning för de faktiska omkostnaderna — och AMS förklarar sig inte kunna bidra till bedrivandet av förmedlingen. Här skall inte närmare spekuleras i om AMS kan bedriva den "mer ekonomiskt" än SSF. En sak finns i alla fall anledning att betvivla, nämligen AMS' möjlighet att fortlöpande hålla personlig kontakt med berörda sjuksköterskor. Det gäller ju inte bara att förmedla ett arbete utan också att kunna stå till tjänst med information av social och kurativ karaktär.

För att verksamheten skall kunna fungera är det viktigt att den av AMS planerade informationen kring övertagandet fortast möjligt går ut till berörda instanser. Till dessa hör också SSFs lokalavdelningar. Här bör alltså ske en utbyggnad av den redan ifråga om nordiska sjuksköterskor etablerade kontakten mellan länsarbetsnämndernas vårdexpeditioner och lokalavdelningarna.

Vad gäller bedömningen av de utländska sjuksköterskornas kompetens handläggs den av Nämnden för utländsk medicinalpersonal, sektionen för sjuksköterskor m. fl. (NUM-S). Ärenden rörande utländska sjuksköterskor, som söker anställning i Sverige via International Council of Nurses' (ICN) medlemsorganisationer kommer dock i framtiden att skötas av SSF även om den direkta kontakten med arbetsgivaren skall ske från AMS.

OU — en väg till förenklad byråkrati?

Medarbetare måste antingen omhuldas eller utrotas, ty de utkräver hämnd för lättare skador — svårare skador kan de inte ta hämnd för.

Orden är hämtade från statskontorets tidning Organisations-TEMA nr 1/73. Den som formulerat orden är Niccolò Machiavelli (1513) och de ingår i en artikel skriven av honom och P C Jersild i broderlig samja.

Det aktuella numret av tidningen har organisationsutveckling som tema. Organisationsutveckling — OU — innebär här inte

utvecklande av organisationer i största allmänhet. OU är en speciell metod för detta ändamål — och en relativt ny och oprövad metod. OU vill bryta ner byråkratier och det mekaniska sättet att betrakta organisationerna. Istället vill man ha flexibla organisationer, vilka behandlas som de sociala system de egentligen är. Det gäller att få människorna i organisationen att delta i förändringsprocessen, att få dem att samarbeta bättre, ge dem ansvar och förmåga att lösa inbördes konflikter o. s. v.

I ett antal artiklar speglas OU och åsikterna kring den. Rymmer Sverige både OU och företagsdemokrati? frågar konsulten Thore Sandström vid PA-rådet. Ja, svarar han, om de två företagserna samarbetar och inte — som nu kan ske — motarbetar varann. Riksdagsmannen Björn Molin tror OU kan leda till krav på ökad politisk styrning av statsförvaltningen, medan TCO-direktören Karl-Erik Nilsson hos OU saknar fackförbundens solidaritet.

I en artikel beskrivs hur OU gjorde sitt intåg i en norsk kommun. Idag har de anställda såväl högre lön som ökat inflytande — utan att avancera eller byta jobb.

Sämst lottade vid fritidsstöd

Sex speciella grupper i samhället bör prioriteras i fritidsarbetet. Det är ungdomen, de handikappade, barnfamiljer, nyinflyttade och invandrare, pensionärer och "underförsörjda stadsdelar". Man bör sikta både på det fysiska välbefinnandet och på det psykiska. Ett mål ska vara att utjämna sociala skillnader.

Detta var i stark sammanfattning de slutsatser som det göteborgska Projekt FRITID 70 kommit fram till i sin rapport i oktober 1972. Den presenterades, delvis i detalj och i urval, av ekonomichef Lennart Persson, Göteborgs Idrotts- och friluftsförvaltning, inför det 50-tal fritidschefer, fritidsintendenter m fl som deltog i Svenska Kommunförbundets kurs i Kommunskolan, Sigtuna den 27 november—1 december, meddelar tidskriften *Fritid i Sverige* (december 1972).

Denna utredning är inte slutförd ännu. Den torde vara det utan jämförelse mest ambitiösa och omfattande som någon kommun åtagit sig på området, och utredningen, ansåg Lennart Persson och där i instämde många åhörare, kan i vissa avsnitt tillämpas eller åtminstone utnyttjas av andra kommuner. Detta även om varje kommun har sina speciella problem och särdrag.

En sak som är av värde för göteborgsutredningen är att alla berörda förvaltningar medverkar: idrotts- och friluftsförvaltningen, socialförvaltningen (fritidsavdelningen), skolförvaltningen och gatukontoret (parkavdelningen). Fritids- och kulturverksamheter na betraktas som en helhet, inte två skilda delar.

I kartläggningsarbetet har ingått att klara ut hur fritiden — olika sorters fritid som daglig, veckosluts- och semester — varierar med ålder, kön, civilstånd och annat. Reuslätet är — kanske inte så överraskande — att "fritidskapitalisterna" utgörs av ungdom, pensionärer (de arbetslösa oräknade) och sedan gifta utan barn. Unga barnfamiljer har det knappast.

Till de speciella dragen i Göteborg hör ett stort inslag av i regel unga invandrare, 9 proc av befolkningen eller 40 000, men också ca 50 000 folkpensionärer. Det finns också 30 000 med fysiska handikapp, varav 18 000 allvarligt handikappade. Vidare finns ett stort antal alkohol- och narkotikaberoende. Den fysiska och sociala miljön varierar vidare kraftigt mellan olika stadsdelar, t ex i fråga om bostadsstandard, kommunikationer och annan service.

Ful budget för handikappade

Anslaget till de handikappade är i årets budget 3.700 mkr, en ökning med 630 mkr. Men mycket äts upp av inflationen och än mer av att äldre som inte är svårt handikappade förhandspensioneras. F. generaldirektören Richard Sterner skriver i *Handikappsamverkan* 1—2/73 att handikapprörelsen fortfarande är svårt diskriminerad.

Från handikappsynpunkt är den nya statsverkspropositionen mycket fulare än den ger sken av, skriver Sterner. Taket för antalet arkivarbetare höjdes i höstas till 13.000 men nu pressas det ned till 10.000.

Det där håller bara inte! Inbillar man sig verkligen att det till följd av bättre tider inte kommer att behövas så många jobb i arkivarbeten? Ändå är all expertis överens om att det dröjer innan den väntade konjunkturuppgången medför någon stor nedgång i arbetslösheten. På byggmarknaden blir det rent av fler arbetslösa. Och i alla händelser får handikappade vänta ännu mycket längre än andra, innan det blir fler jobb för dem på öppna marknaden.

Görs det ingen ändring i det här, så kommer det alltså att bli en brutal utstötning av människor ur B-laget nästa budgetår. Först ger man en liten godbit — och så drar man efteråt bort den! Det är säkert ingen medveten grymhet, men grymt kommer det ändå att kännas för dem som får uppleva det. Om det nu inte stoppas i tid!

Det är svårt att se att det blir någon kompensering ökning inom andra former av helskyddad verksamhet. Anslaget till särskilda beredskapsarbeten för handikappade ökar 4 %, men mer än det kommer att slukas av inflationen. Till skyddade verkstäder går knappt 10 % mer, men inte heller det lär ge någon nämnvärd realökning. Så mycket mindre som huvudmännen, d. v. s. landsting och kommuner, hejdas av finansiella trångmål. Under denna höst har det blivit färre nyplaceringar i skyddat arbete än 1971 och det lär inte bli bättre i brådrasket.

Däremot blir det en realökning i anslagen för arbetsmarknadsutbildning av svårplacerade. Men får de några jobb? Arbetsmarknadsorganen får pengar till lite bättre personalresurser, men det återstår att se om arbetsvården med dess många växande köer får del av den förstärkningen.

Sterner redovisar punkt för punkt försämringarna och slutar:

Klimatet hårdnar för handikappade och därför behöver de mer än någonsin starka organisationer. Men det allmänna organisationsstödet till handikapprörelsen ökar

bara från 2,0 till 2,5 mkr. Jämfört med idrottsrörelsen, ungdomsrörelsen och den politiska rörelsen är handikapprörelsen hårt diskriminerad.

TCO kräver diskretion kring sjukdom

Eftersom försäkringskassorna enligt beslut i regeringsrätten 1968 är att jämställa med offentlig myndighet är de också skyldiga att lämna ut begärda uppgifter. En arbetsgivare kan med andra ord genom försäkringskassan få uppgifter om enskilda personers sjukdomsperioder under de senaste åren.

TCO har med anledning av dessa möjligheter vänt sig till justitieministern och krävt att frågan tas upp i samband med propositionen på betänkandet "Data och integritet" och går inte det kräver TCO att en lagändring görs snart.

Det är framförallt i samband med anställningar som kontroller görs med försäkringskassan. De uppgifter som lämnas ut kan vara avgörande för anställning eller inte. Försäkringskassorna får inte lämna ut uppgifter om diagnos och behandling, vilket kan göra att bedömningen av en persons hälsa blir felaktig då man bara tar hänsyn till sjukfrekvensen.

TCO anser att det är ett allvarligt intrång i den enskildes personliga integritet att uppgifter lämnas ut.

Normer för bordsskick efterlyses

Vad gör vi åt undervisning och uppfostran kring mat- och ätvanorna, bordsskicket? Praktiskt taget inget annat än att vi ställer generella krav på lärarna om en bättre tingens ordning. För andra läroämnen och aktiviteter finns det målsättning, tillämpningsbestämmelser, pedagogiska hjälpmedel av olika slag, timangivelser, lärarfortbildning, pedagogiska rådgivare o. s. v. Här finns bara kra-

ven på en bättre ordning. Det finns inga *normer* att grunda undervisningen på, skriver Alvar Lindberg i tidskriften *Vår Näring* 1/73.

För den som skall svara för ordningen i skolbespisningen och för den som skall undervisa om goda mat- och ätvanor är det normlösa tillståndet ett omöjligt tillstånd.

Vi kan inte fortsätta att bara klaga på den dåliga matron, på den dåliga ordningen o. s. v. i skolbespisningarna. På något sätt måste vi ta fram *normer* för vad vi i dag menar och vill med ett gott bordsskick. Barn vill ju som bekant inte leva normlöst. Och lärare och föräldrar *måste* helt enkelt ha *något* att knyta upp sin lärar- och fostrargärning på. Som det nu är har var och en sin uppfattning om vad som är riktigt, och det tillsammans tagna uppfostringsmönstret blir förvirrande.

Låt mig få blanda upp kvirran-det med några konkreta förslag:

- att* en brett sammansatt arbetsgrupp får uppdraget att mejsla fram vissa grundnormer, ur vilka ett uppfostrings- och undervisningsmönster sedan kan utvecklas;
- att* parallellt med arbetet enligt ovan utreda behovet av undervisning i här diskuterade frågor i obligatoriska skolan;
- att* utreda och fastställa vilka lärare som skall undervisa och när undervisningen skall sättas in;
- att* de lärare som skall undervisa får utbildning för uppgiften och lämpliga läromedel till sitt förfogande;
- att* regler utarbetas för praktisk samordning mellan undervisning och skolbespisning;
- att* i dessa frågor etableras ett aktivt samarbete mellan skola och föräldrar.

Inackordering av alkohol-sjuka — hemmen undersöks

Inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare skall undersökas närmare av nykterhetsvårdens anstaltsutredning.

Nykterhetsvårdens anstaltsutredning tillkallades i november 1970. Enligt direktiven skall utredningen med beaktande av tillgången på andra vårdformer såsom vid enskilda vårdanstalter och inackorderingshem, föreslå åtgärder som är ägnade att anpassa antalet platser vid de allmänna anstalterna till det beräknade behovet.

Utredningen har avlämnat delbetänkande om dels viss minskning av platsantalet vid allmänna vårdanstalter m m, dels ändringar i anstaltsorganisation. Uppdraget skulle ha varit slutfört efter det sista betänkandet.

Under utredningsarbetet har det dock visat sig befogat att närmare undersöka inackorderingshemmen, framhålls det i socialministerns direktiv. Inackorderingshemmens platsantal har under de senaste åren vuxit mycket kraftigt och uppgår nu till ca 1 300.

Beläggingsstatistiken visar stora variationer mellan de olika hemmen. I genomsnitt har beläggningen dock varit relativt låg och

uppgick 1971 till ca 75 proc. Beläggningssituationen bör enligt direktiven undersökas närmare liksom även formerna för intagning och hemmens sätt att fungera m m.

Personaltäthet och andra resurser samt kostnadsutvecklingen för verksamheten bör också undersökas.

Åtgärder ägnade att anpassa antalet platser vid inackorderingshemmen till det beräknade behovet bör föreslås av utredningen. Härvid bör bli undersökas i vilken utsträckning det finns förutsättningar att i stället för anstaltsvård använda den öppna vårdform inom nykterhetsvården som inackorderingshemmen utgör.

socialmedicinsk tidskrift -kontrollerad upplaga

Prenumerationspris (inklusive moms.)

Helår kr 40, halvår 25

Studerande helår kr 20.

Tidskriften utkommer med 10 nummer per år (1 per månad utom juli och augusti).

Lösnummer kr 5. (exkl. moms.) Dubbel-nr och Special-nr högre pris.

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar ur **smt** utan angivande av källan förbjudes.

Prenumerationsavdelning: Tfn 08/87 34 91.

Annonsavdelning:

Red. Nils Byttner, Strandliden 60, Box 438, 162 04 Vällingby 4. Tfn 08-38 52 99, 38 77 58, 89 31 07.

Annonspriser:

Omslagets andra sida kr 600, omslagets fjärde sida kr 700,

helsida kr 550, halvsida kr 350, kvartssida kr 200 mm-pris kr 2:— per enkel spalt, 70 mm.

Spalthöjd 210 mm, spaltbredd 70 mm, sidans bredd (2 spalter) 150 mm.

Utgivningsplan 1973

Nummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Utkommer	22/1	26/2	26/3	25/4	21/5	25/6	24/9	22/10	26/11	17/12
Sista manuskriptdag för annonser	19/12	21/1	27/2	26/3	19/4	25/5	28/8	25/9	30/10	20/11
platsannonser	5/1	5/2	5/3	1/4	5/5	7/6	3/9	6/10	5/11	1/12

AB Egnellsska Boktryckeriet, Stockholm 1973